

რუსეთ-უკრაინის ომის გავლენა საფონდო ბირჟის ფასიანი ქაღალდების ინდექსებზე

DOI:10.36962/ECS105/8-10/2023-114

რუსუდან პაპასკირი

ტექნიკის აკადემიური დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი.
Rusiko-p@mail.ru

ქეთევან შანგუა

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი
Katieshangua@gmail.com

რეზიუმე

განხილულია საფონდო ბირჟაზე მოქმედი ფაქტორები. მოცემული თემის აქტუალობა უფრო და უფრო იზრდება მსოფლიოში მიმდინარე თანამედროვე პროცესების, კრიზისების, პანდემიისა და ომის ფონზე. კერძოდ, სტატიაში საუბარია რუსეთ-უკრაინის ომზე, რომელმაც შეარყია გლობალური ეკონომიკა და შეაფერხა საფონდო ბირჟის ფუნქციონირება.

რუსეთ-უკრაინის კრიზისი გამწვავდა 2022 წლის 21 თებერვალში, როდესაც რუსეთმა უკრაინის, დონეცკისა და ლუგანსკის რეგიონები დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად ცნო. მსოფლიო ლიდერებმა ქმედებას ომის დაწყება უწოდეს. რუსეთის შეჭრამ უკრაინაში გამოიწვია გეოპოლიტიკური რისკები.

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარება ეკონომიკური სიჯანსაღისა და სიძლიერისათვის უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს წარმოადგენს. მათზე გლობალურ პოლიტიკაში მიმდინარე ოდნავი ძვრებიც კი აისახება. შესაბამისად, ბუნებრივია, რუსეთ-უკრაინის ომმა გავლენა იქონია საფონდო ბირჟის ფუნქციონირებაზე. ამის მიზეზი, პირველ რიგში, არის ის, რომ ყველა

ინვესტორი, მთელი წლის განმავლობაში, ყურადღებით აკვირდება მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებსა და პროცესებს და ითვალისწინებს მათ გადაწყვეტილების მიღებისას.

საკვანძო სიტყვები: საფონდო ბირჟა, ფასიანი ქაღალდები, რუსეთ-უკრაინის ომის ზეგავლენა, საფონდო ინდექსი, გეოპოლიტიკური საფრთხე.

შესავალი

რუსეთ-უკრაინის მიმდინარე კონფლიქტი უნიკალური ხასიათისაა და საოცრად განსხვავდება წარსული პოლიტიკური გაურკვევლობისა და ომებისგან, როგორც იყო მაგალითად რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსია 2014 წელს, სპარსეთის ყურის ომი და ერაყის ომი. კალდარასა და იაკოვიელოს მიერ შემუშავებული გეოპოლიტიკური რისკის ინდექსი აჩვენებს, რომ გეოპოლიტიკურმა საფრთხემ პიკს მიაღწია უკრაინაში რუსეთის შეჭრის შემდეგ. შედეგად, ამ კრიზისის გავლენა ბევრად უფრო ფართო და ღრმაა, ვიდრე წინა პოლიტიკური მოვლენების გავლენა.

გარდა ამისა, გეოპოლიტიკური რისკი და საფრთხეები ევროზონაში რუსეთ-უკრაინის კრიზისის შედეგად გაიზარდა. მათი გეოგრაფიული სიახლოვისა და ეკონომიკური კავშირების გამო, ევროპის ქვეყნებმა, ისევე როგორც კომპანიებმა, უშუალოდ განიცადეს ომის შედეგები. ევროპის ქვეყნებმა აითვისეს 6,8 მილიონზე მეტი ლტოლვილი უკრაინიდან. უფრო მეტიც, ამ ომის ხანგრძლივობის შესახებ მნიშვნელოვანი გაურკვევლობის გამო, კრიზისის საბოლოო პოლიტიკური და ეკონომიკური შედეგები არაპროგნოზირებადია. ამრიგად, ევრო რეგიონში გაზრდილი გეოპოლიტიკური საფრთხე ზრდის ინვესტორების გაურკვევლობას და ამცირებს ბიზნეს ნდობას, რასაც დამთრგუნველი ეფექტი აქვს აქციების ფასზე.

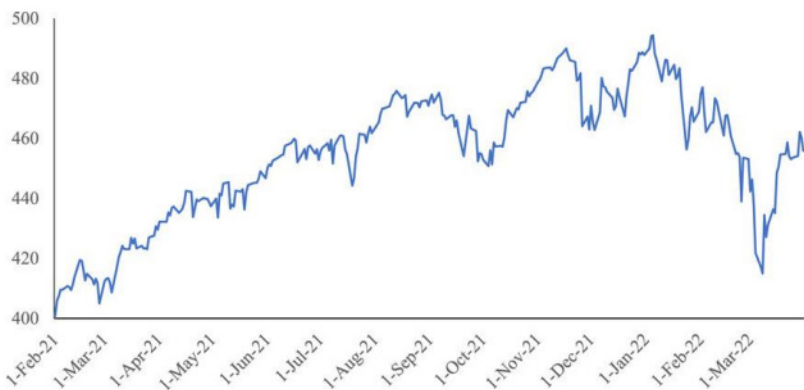
ძირითადი ტექსტი

ომის დაწყების შემდეგ შეერთებულმა შტატებმა, დიდმა ბრიტანეთმა და ევროკავშირის ქვეყნებმა დაიწყეს რუსეთის წინააღმდეგ ეკონომიკური სანქციების დაწესება. ევროკავშირი იყო რუსეთის ყველაზე მნიშვნელოვანი სავაჭრო პარტნიორი.

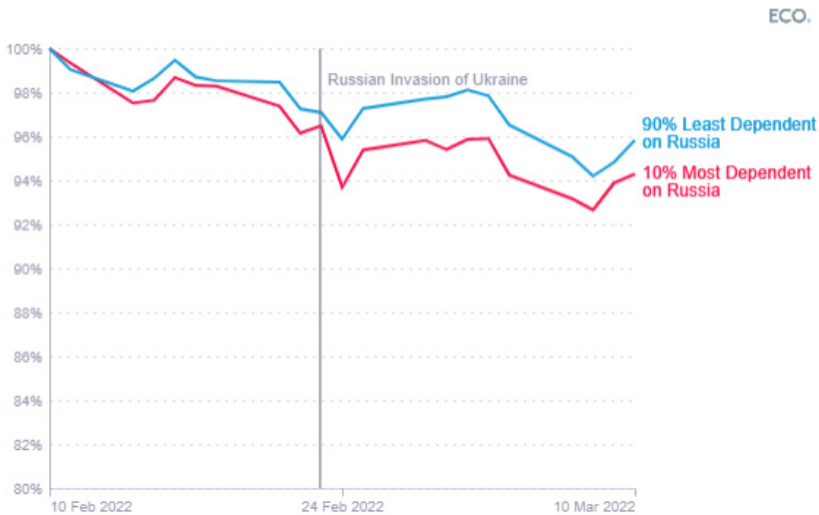
რუსეთის ეკონომიკის ინტეგრირებული ბუნების გამო, (განსაკუთრებით ევროპულ ქვეყნებთან, ნავთობით, გაზის, საკვებით და ნედლეულით ვაჭრობით) გეოპოლიტიკურმა დაძაბულობამ და შემდგომში დაწესებულმა სანქციებმა უარყოფით გავლენა მოახდინა რუსეთის ეკონომიკაზე.

ჩვენ განვიხილეთ STOXX Europe 600 ინდექსს მიკუთვნებული ფირმების ყოველდღიური აქციების ფასები Refinitiv Datastream მონაცემთა ბაზიდან. STOXX Europe 600 ინდექსი წარმოადგენს ევროპული ქვეყნებიდან მსხვილი, საშუალო და მცირე კაპიტალის მქონე ფირმებს და მოიცავს სხვადასხვა ინდუსტრიებს. 600 ფირმისგან შემდგარი საწყისი ნიმუშიდან ჩვენ გამოვრიცხეთ 13 ფირმა, რომლებისთვისაც საფონდო ფასის ან საბაზრო ღირებულების დღიური მონაცემები არ იყო ხელმისაწვდომი მთელი შეფასების პერიოდისთვის. ამრიგად, საბოლოო ნიმუში მოიცავს 587 ფირმის აქციებს, რომლებიც ვაჭრობენ ევროპის ბაზარზე. ნახაზი 1 გვიჩვენებს STOXX Europe 600 ინდექსის ტენდენციას 1 წლის განმავლობაში (2021 წლის თებერვალი – 2022 წლის მარტი). ნათელია, რომ STOXX Europe 600 ინდექსმა მკვეთრი ვარდნა განიცადა 2022 წლის თებერვლის შემდეგ, რაც ემთხვევა რუსეთის შეჭრას უკრაინაში

ნახაზი 1. STOXX Europe 600 ინდექსის ტენდენცია 1 წლის განმავლობაში (2021 წლის თებერვალი – 2022 წლის მარტი)

დიაგრამა 2. ფირმების საშუალო კუმულატიურ შემოსავალს რუსეთთან სავაჭრო და მრავალეროვნული კავშირების მიხედვით.

საშუალო ზარალი ქვეყნებს შორის იყო 0,8 პროცენტული პუნქტი რუსეთთან მაღალი სავაჭრო ზემოქმედებით, მედიანური დანაკარგით 0,47 პროცენტული პუნქტით. რუსეთში შვილობილი ფირმებისთვის, საშუალო ზარალმა შეადგინა 0,73 პროცენტული პუნქტი, ხოლო მედიანური ზარალი იყო 0,52 პროცენტული პუნქტი.

გეოგრაფია მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მთლიანი დანაკარგების სიდიდის განსაზღვრაში. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები ყველაზე მეტად დაზარალდნენ სავაჭრო კავშირებით, დასავლეთ ევროპის ქვეყნები ყველაზე მეტად ზარალდებიან საკუთრების კავშირებით.

დიაგრამა 2 ასახავს ფირმების საშუალო კუმულატიურ შემოსავალს რუსეთთან სავაჭრო და მრავალეროვნული კავშირების მიხედვით. მარცხენა პანელი აჩვენებს, რომ იმ ფირმების ანაზღაურება, რომლებიც ყველაზე მეტად არიან დამოკიდებულნი რუსეთზე, საგრძნობლად დაბალი იყო, ვიდრე სხვა ფირმების

ანაზღაურება ომის დროს. მარჯვენა პანელი გვიჩვენებს, რომ ფირმებს, რომლებსაც აქვთ პირდაპირი საკუთრების კავშირი რუსეთთან, კონფლიქტის დაწყებისას უფრო დაბალი კუმულაციური შემოსავალი ჰქონდათ, ვიდრე ფირმებს, რომლებიც უშუალოდ არ არიან დაკავშირებული რუსეთთან.

ვინაიდან კუმულაციური ანაზღაურება გამოხატულია პროცენტებში, კუმულაციური შემოსავლის ცვლილებები გამოხატულია პროცენტული პუნქტებით. კვლევები აჩვენებს, რომ ის ქვეყნები, რომლებიც რუსეთზე დამოკიდებულების ტოპ 10%-ში შედიან, ომის დროს შემოსავლების კლება განიცადეს 2,16 პროცენტული პუნქტით სხვა ფირმებთან მიმართებაში. მაგალითისთვის, ფირმა, რომელიც დიდად არის დამოკიდებული რუსეთზე, შეჭრამდე 100 გირვანქა სტერლინგი ღირდა, მისი ღირებულება 2,16 ფუნტით შემცირდება იმავე ღირებულების ფირმასთან შედარებით, რომელსაც არ აქვს ძლიერი სავაჭრო კავშირები რუსეთთან.

რუსეთში შვილობილი კომპანიის არსებობამ გამოიწვია კუმულაციური შემოსავლის 3,12 პროცენტული პუნქტის შემცირება. ამ შემთხვევაში, ფირმას, რომელსაც აქვს შვილობილი კომპანია რუსეთში და შეჭრამდე 100 ფუნტ სტერლინგად აფასებდა, მისი ღირებულება 3,12 ფუნტით შემცირდება, ვიდრე ფირმა, რომელსაც არ აქვს ფილიალი რუსეთში. უკრაინაში შვილობილი ფილიალის ქონას არანაირი გავლენა არ მოჰყოლია კუმულაციურ ანაზღაურებაზე. CEP-ის კვლევა ასევე განიხილავს, განსხვავდებოდა თუ არა ეფექტი რუსეთში ექსპორტსა და რუსეთიდან შუამავლების იმპორტს შორის.

ზემოთაღნიშნულის მიუხედავად, დღედღეობით აქციების საერთაშორისო ბაზარი ინარჩუნებს მდგრადობას. არსებობს აქციები, რომელთა ფასები ომის პერიოდში გაიზარდა. ესენია: თავდაცვის აქციები (კომპანიები, რომლებიც აწარმოებენ იარაღს) საუკეთესოდ სარგებლობენ ომის დროს.

შეერთებულ შტატებში, S&P 500 ინდექსი დაეცა 7%-ზე მეტით შეჭრის შემდეგ დღეებში და კვირებში, რადგან აშშ-მ და სხვა ქვეყნებმა გააძლიერეს მკაცრი ეკონომიკური სანქციები

რუსეთზე და ინვესტორები შეშფოთებული იყვნენ საქონლის ფასების გაზრდით. მაგრამ, ერთი თვის შემდეგ ბაზრები აღდგა და S&P ვაჭრობდა უფრო მაღალ დონეზე, ვიდრე შეჭრამდე იყო, მიუხედავად იმისა, რომ ნავთობის ფასი 100 დოლარზე მაღლა რჩებოდა ბარელზე.

დიაგრამა 3. შეერთებული შტატების საფონდო ბირჟის ინდექსი

უახლეს სტატისტიკას თუ გადავხედავთ, დავინახავთ, რომ დღემდე აშშ-ს ყველა მაჩვენებელი მზარდი ტენდენციით ხასიათდება. დიაგრამა 3-ში მოცემულია შეერთებული შტატების საფონდო ბირჟის ინდექსი, რომელიც მკვეთრი ვარდნის შემდეგ საგრძნობლად გაიზარდა და დღემდე ამ ტენდენციას ინარჩუნებს.

დასკვნა

უახლეს პერიოდში მიმდინარე მოვლენების გაანალიზების საფუძველზე დავინახეთ, რომ ბაზარი სენსიტიურად რეაგირებს სხვადასხვა პოლიტიკურ თუ არაპოლიტიკურ ფაქტორებზე.

თემის ანალიზმა აჩვენეს, რომ რუსეთ-უკრაინის ომმა ასევე გავლენა იქონია კუმულატიურ შემოსავლებზე. დაზარალებულნი ქვეყნები და კომპანიები, რომლებსაც მჭიდრო კავშირი აქვთ

რუსეთთან. თუმცა ბაზარმა მალევე შეძლო ჩვეულ მაჩვენებელს დაბრუნებოდა. ასევე ვნახეთ, რომ არსებობს აქციები, რომელთათვისაც ომის მდგომარეობა ხელსაყრელ ფაქტორსაც კი წარმოადგენს. ასეთი ერთ-ერთი მაგალითი იყო ისეთი კომპანიები, რომლებიც აწარმოებენ თავდაცვის იარაღებს და ა.შ. ასევე დავინახეთ, რომ გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მთლიანი დანაკარგების სიდიდის განსაზღვრაში.

წინარე გამოცდილების საფუძველზე უნდა ვეცადოთ რისკების მინიმიზაციას. მსოფლიო ეკონომიკაში შექმნილი სირთულეების გამოსწორებაში მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს მშვიდობიანმა პროცესებმა და სტაბილურმა გეოპოლიტიკურმა მდგომარეობამ, ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკურმა დამოუკიდებლობამ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ლეილა სულხანიშვილი, რუსუდან პაპასკირი და სხვ., ფინანსური ბაზრები და ფინანსური ინსტიტუტები, თბილისი, „საჩინო“, 2021
2. იაშა(იაკობ) მესხია, საერთაშორისო ფინანსები, თბილისი, „უნივერსალი“, 2012
3. ავთანდილ ჩუთლაშვილი, ხათუნა ბარბაქაძე ფინანსური ინსტიტუტები და ბაზრები, თბილისი, 2016
4. მიხეილ ჩიკვილაძე, იოსებ არჩვაძე, საჯარო ფინანსები, თბილისი, 2021
5. The Economist 2020;
6. Goldstein et al. 2021;

ინტერნეტ რესურსები:

1. <https://www.sec.gov/news/studies/techrp97.htm>;
2. <https://www.finsmes.com/2020/06/how-technology-influences-the-stock-trading-market.html>
3. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2278-5337211073635>

4. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10258-022-00227-w>
5. <https://www.economicsobservatory.com/how-has-the-russian-invasion-of-ukraine-affected-global-financial-markets>
6. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/eufm.12386>

REFERENCES:

1. Leila sulxanishvili, Rusudan Papaskiri, Financial Markets and Financial Institutions, Tbilisi, "sachino", 2021
2. Yasha (Yakob) Meskhia, international finance, Tbilisi, "universal", 2012
3. Avtandil Chutlashvili, Khatuna Barbakadze Financial institutions and markets, Tbilisi 2016
4. Mikheil Chikviladze, Ioseb Archvadze Public Finances, Tbilisi, 2021
5. The Economist 2020;
6. Goldstein et al. 2021;

INTERNET RESOURCES:

1. <https://www.sec.gov/news/studies/techrp97.htm>;
2. <https://www.finsmes.com/2020/06/how-technology-influences-the-stock-trading-market.html>
3. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/22785337211073635>
4. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10258-022-00227-w>
5. <https://www.economicsobservatory.com/how-has-the-russian-invasion-of-ukraine-affected-global-financial-markets>
6. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/eufm.12386>

THE IMPACT OF THE RUSSIA-UKRAINE WAR ON STOCK MARKET SECURITIES INDEXES

Rusudan Papaskiri,

Academic Doctor of Technics,
Associate Professor of Sukhumi State University
rusiko-p@mail.ru

Ketevan Shangua,

Associate Professor of Sukhumi State University
katieshangua@gmail.com

RESUME

The article discusses the factors affecting the stock market. The relevance of this topic is growing more and more in the background of modern processes, crises, pandemics and war in the world. In particular, the article talks about the Russia-Ukraine war, which shook the global economy and hampered the operation of the stock market.

The Russia-Ukraine crisis escalated on February 21, 2022, when Russia recognized Ukraine's Donetsk and Lugansk regions as independent states. World leaders called the action an act of war. Russia's invasion of Ukraine has created geopolitical risks.

In Summary, the development of the securities market is the most important factor for economic health and strength. Even the slightest changes in global politics affect them. Therefore, naturally, the Russia-Ukraine war had an impact on the functioning of the stock market. The reason for this is that all investors, throughout the year, carefully observe the events and processes taking place in the world and take them into account when making decisions.

Keywords: stock market, securities, impact of the Russia-Ukraine war, stock index, geopolitical threat.